

Üçüncü Baskıya Önsöz

Elinizdeki kitap, Anadolu'nun kadim topluluklarından biri olan Zazalar hakkında kullanılan isimlerden inanca, tarihten coğrafyaya, nüfustan ekonomiye, kültürden kimliğe, aşiret örgütlenmesinden siyasal tercihlere ve dil-lehçe tartışmalarından Zazaca edebiyata dek çok geniş alanda bir muhtevaya sahip. Kitabın Zazalara dair birçok konuyu ele almasının birkaç zaruri sebebinin olduğunu belirtmek gerekir. Her şeyden evvel, Zazaları her yönüyle ele alan böyle bir kitabın kaleme alınmasının ilk nedeninin, Zazalar hakkında derli-toplu ilmi bir başvuru kaynağı vücuda getirme çabası olduğunu ifade edelim. Bilindiği üzere, günümüz itibarıyla, Zazalarla ilgili ilmi ve akademik çalışmaların sayısı yok denecek kadar azdır. Zazalarla ilgili ilmi ve akademik çalışmaların son derece az olması, pek tabii olarak, Zazalar hakkında okuma ve araştırma yapanların karşılaştığı en ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada Zazalarla ilgili mevcut bilgi kaynakları derlenerek sözü edilen sorunun bir nebze de olsa aşılması murad edilmektedir.

Kitabın kaleme alınmasının ikinci nedeni, Zazalar hakkında oryantalist ve self-oryantalist gaye ve metodlarla üretilen bilgiye karşı akademik bir metodla 'içeriden' bilgi üretmektir. Malum olduğu üzere Zazalar hakkındaki ilk çalışmalar oryantalistler tarafından yapılan çalışmalardır. Zazaları, "cin fikirli", "tuhaf", "kekeme", "anlaşılmaz konuşan" vb. ifadelerle tanımlayan Oryantalistlerin akabinde bu kez Kemalist ideologlar self-oryantalist bir gayeyle ve perspektifle Zazaları "Dağ Türkü", "Dağ Adamı", "döküntü", "derbeder", "tütün ve içkiye düşkün", "Türkiye'nin bir rengi" gibi retorikle

tanımladı. Denilebilir ki, Zazalar hakkında hem oryantalist hem de self-oryantalist çalışmaların ortak özelliği çok genellemeci, indirgemeci ve pejoratif bir dile ve perspektife sahip olmalarıdır. Elinizdeki çalışmada ise Zazalar hakkında üretilen epistemolojinin bir nebze de olsa dışına çıkılarak Zazalar genel hatlarıyla tanıtılmaya çalışılmıştır.

Kitabın vücuda getirilmesinin üçüncü nedeni ise Zazalar ile ilgili kimlik tartışmalarının disiplinlerarası bir yaklaşımla daha doğru anlaşılabilceğine dair inancımızdır. Bilindiği üzere Zazalar hakkındaki en önemli tartışma dil etrafında yoğunlaşmakta; linguistik ve filolojik veriler esas alınarak Zazaların Kürt mü, müstakil bir millet mi oldukları tartışılmaktadır. Bu çalışmayla, hem sözü edilen tartışmanın tarihsel serüveni, hem de dünyadaki benzer örnekleri ele alınarak konuya dair bir perspektif geliştirilmektedir. Kitabın temel savı, etnisite ve kimlik tartışmalarının ortak tarih, kültür, teritorya ve kahramanlar göz ardı edilerek sadece dil üzerinden yürütülemeyeceğidir.

Bu hususlara dikkati çektikten sonra kitabın son halini almasında katkısı olanlara teşekkür etmeliyim. İlk teşekkürü, beni bu kitabı yazmaya teşvik eden Mehmet Ö. Alkan'a borçluyum. Kıymetli hocama ne kadar teşekkür etsem azdır. İkinci teşekkürü, kitabın önceki baskılarını baştan sona özenle okuyarak bazı yanlışlara/eksikliklere dikkatimi çeken ve son derece yararlı önerilerde bulunan Selim Temo, Roşan Lezgin, Mutlu Can, Veysel Yıldızhan ve Pınar Yıldız'a borçluyum. Emek, katkı ve önerileri için kendilerine içtenlikle teşekkür ederim. Son bir teşekkürü editörüm Fahri Aral'a ve maduniyet literatürüne yaptıkları katkılarla önemli bir boşluğu dolduran, başta Cem Tüzün olmak üzere, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları'nın emektar ekibine ayırıyorum. Hepsine yürekten teşekkür ederim.

ERCAN ÇAĞLAYAN

Nisan 2018, Bingöl